

An De Clerck

Verbinden in alle hoeken!

Speel- en leerzones
verrijken met godsdienst

An De Clerck

Verbinden in alle hoeken!

Speel- en leerzones
verrijken met godsdienst

Inhoud

1.	Verbinden in de huishoek / aan tafel.....	p.4
2.	Verbinden in de winkel.....	p.9
3.	Verbinden in de bouwhoek.....	p.12
4.	Verbinden in de leeshoek.....	p.14
5.	Verbinden in de muziekhoeke.....	p.17
6.	Verbinden in de natuur.....	p.20

© Margot Kumeling

Verbinden in alle hoeken!
Speel- en leerzones verrijken met godsdienst

Auteur: An De Clerck
Eindredactie: Shari Vonck
Vormgeving: Leen Remans
Foto's cover: An De Clerck
Illustratie cover: Shutterstock

© Uitgeverij Averbode 2022
Abdijstraat 1, 3271 Averbode
www.uitgeverijaverbode.be
ISBN 978-2-8081-3754-6
D/2022/11.123/006
EB7536-1/012022

Ondanks al onze inspanningen om aan de verplichtingen inzake het beeldmateriaal in deze uitgave te voldoen, is het mogelijk dat bepaalde rechthebbenden ons onbekend gebleven zijn. We stellen ons ter beschikking voor het oplossen van hun probleem.

Behoudens de uitdrukkelijk bij de wet bepaalde uitzonderingen, o.a. het fotokopiëren van kleine fragmenten binnen een welbepaalde context, mits het betalen van een hiervoor verschuldigd bedrag (via de firma Reprobel die hiervoor werd opgericht) mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgevers. (Wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten verschenen in het Belgisch Staatsblad op 27 juli 1994). Het zonder toestemming veeleelvoudigen van een uitgave berokkent schade aan de auteurs, illustratoren en uitgevers. Fotokopieën betekenen de dood van het boek.

Inleiding

Levensbeschouwelijke groei is een onderdeel van de totale persoon van het kind en vormt dus geen aparte groeilijn. De kernvraag is: 'Wat heeft dit kind nu nodig om, binnen deze klascontext, doelgericht stappen te kunnen zetten in zijn/haar levensbeschouwelijke ontwikkeling?'

In 'Verbinden in alle hoeken' kun je ideeën vinden die levensbeschouwelijke, religieuze en/of godsdienstige groeikansen bieden doorheen verschillende speel- en leerzones in de klas. Dit zijn enkel voorbeelden ter inspiratie! Neem ze niet zomaar over. Bekijk de klassituatie, de leeftijd en de beginsituatie van de kinderen, de mogelijkheden op uw concrete school ... Ga dit allemaal vooral goed verankeren!

Je kunt Rooms-katholieke godsdienst betekenisvol laten **aansluiten bij de focus**. Dit geniet de voorkeur, want zo zorg je voor een geïntegreerd aanbod met Rooms-katholieke godsdienst dat rekening houdt met de context, de leerlingen en het leerplan. Zo kun je verrassende keuzes maken met arrangementen als *Piraten, Zand, Lussen en knopen, Wie het schoentje past ..., Ridders en prinsessen ...*

Je kunt Rooms-katholieke godsdienst ook **los van de focus** aanbieden. Dit kunt u uitzonderlijk doen als de context, de leerlingen of het leerplan u daartoe uitnodigen, bv. bij een geboorte, bij een verlieservaring, bij een geobserveerde nood van kinderen, bij een aspect van het liturgisch-pastoraal jaar waar je geen volledig arrangement rond uitwerkt (Lichtmis, Driekoningen ...).

Hoe pak je dat aan?

- Verrijk je speel- en leerzones vanuit het gekozen doel van Rooms-katholieke godsdienst.

Je hoeft voor Rooms-katholieke godsdienst niet steeds klassikaal te werken. Individueel of in kleine groepjes kan ook. Zet in op verschillende **ervaringskansen**. Dezelfde inhoud aanbieden in verschillende ervaringskansen creëert een verrijking voor alle jonge kinderen.

Jonge kinderen streven naar **autonomie**. Het godsdienstaanbod bij jonge kinderen komt tegemoet aan de drang van die kinderen om zelf aan de slag te gaan.

Doordat het godsdienstaanbod nauw aansluit bij hun leef- en beleavingswereld, zorgen we ervoor dat dit ook kan plaatsvinden in de speel-leerzones, dus in de verschillende hoeken in de klas.

- Observeer, begeleid gericht vanuit het gekozen doel van Rooms-katholieke godsdienst. Stuur bij en pas aan waar nodig.

Vraag je ook eens af hoe de godsdiensthoeke extra verrijking krijgt met de **inbreng van de jonge kinderen**? In de klas benadert men het jonge kind in zijn totaliteit. In de dagelijkse klaspraktijk gaat men immers niet uit van afzonderlijke ontwikkelvelden. Speelwerkplekken moeten dan ook doordacht worden opgebouwd. Het zijn voor jonge kinderen de meest natuurlijke biotopen, de plaats waar verschillende ontwikkelvelden in een geheel van ervaringssituaties al spelend en ontdekkend volop groeikansen krijgen.

Ga eens na hoeveel procent van het godsdienstig aanbod plaatsvindt in ...

de puzzelhoek	%
de boekenhoek	%
de kring bij het onthaal	%
de speelzaal / de gymzaal / de speelplaats / ...	%
het park / de weide / het bos / ...	%
de kerk / de kapel / ...	%
andere hoeken / andere lokalen / andere plaatsen	%

Zorg ervoor dat **het doel** dat je kiest een weerspiegeling krijgt in je brede uitwerking, zowel in je ervaring en je Bijbelverhaal als in je ritueel. In de uitwerking in deze publicatie hebben we bewust gekozen om geen doelen te bepalen. Dit is afhankelijk van je klasgroep, je schoolcontext.

Bij het samen aan tafel zitten kies je bijvoorbeeld voor veiligheid, geborgenheid: 'Basisvertrouwen'. Het is echter ook mogelijk dat de nadruk meer op het delen ligt en dan ga je eerder kiezen voor 'Verbondenheid met anderen of gemeenschappen'.

1. Verbinden in de huishoek / aan tafel

Kernwoorden

- Welkom thuis!
- Ik zet mijn deur open voor jou
- Uitnodigen
- De tafel dekken
- Gastvrij
- Mijn restaurant
- Samen eten
- Voor elkaar zorgen
- We klinken op de vriendschap
- Samen aan tafel zitten
- Tot rust komen
- Joepie, feest! (oog hebben voor verschillende feesten)
- Met velen aan tafel
- Kijk wat ik in mijn rugzakje heb (materiaal van thuis, de wereld om me heen)

Jezusbeelden en Bijbelverhalen

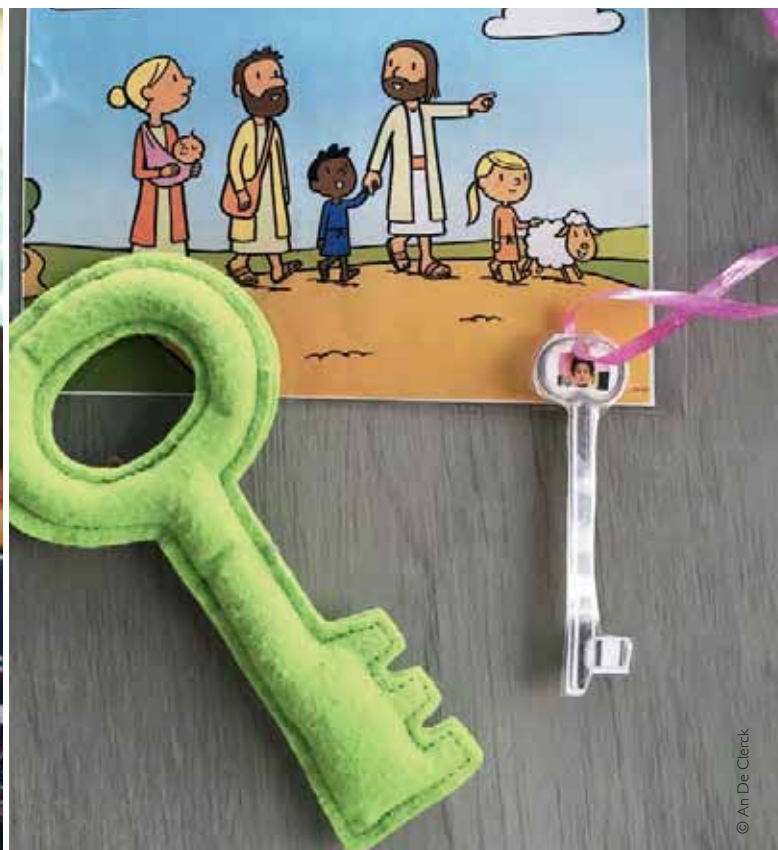
- Jezus deelt met mensen
- Jezus eet graag met mensen
- Jezus heeft vrienden
- Jezus luistert
- Jezus zorgt voor mensen
- Jezus rust
- Jezus troost
- De parabel van het feest (De onwillige genodigden)
- Het laatste avondmaal
- De verloren zoon
- Jezus, de kindervriend

Mogelijke materialen en activiteiten om de hoek te verrijken

- **Fotokaders:** je bent om in te kaderen ... Zet bijzondere personen in de kijker. Dit kan ook in thema's als moederdag, vaderdag, dankbaar zijn om, mensen om niet te vergeten.

Hang foto's van verschillende feesten (multicultureel) op of laat de kinderen foto's meebrengen van een feest bij hen thuis. Wat wil je inkaderen als mooie herinnering?
- **Kleren,** bv. een kroontje bij het arrangement 'Ik ben de koning te rijk': je geeft aan ieder kind een kroontje en dan mag hij zijn kroontje bij een prent zetten van voedsel of drank dat/die hij graag eet of drinkt, of graag zou willen eten of drinken. Hier kun je rekening houden met diversiteit. Laat de kinderen eens gerechtjes meebrengen van bij hen thuis. Hierbij kun je ook vooraf een recept klaarmaken en dit dan delen met elkaar. Heb ook aandacht voor kinderen met voedselallergie, suikerziekte ...

- Een **thee-ritueel**
- **Attributen** die verwijzen naar het Bijbelverhaal
- Verschillende kleren die gebruikt kunnen worden bij het **dramatiseren** van een Bijbelverhaal
- **Hoofddoeken**
- Een **tafellaken:** maak de feesttafel klaar. Stempel vooraf met de kinderen hun handje op een laken.
- **Bloemen,** bloemenkransen: laat kinderen in een stuk oasis of in een vaas bloemen zetten.
- Een **draadloze deurbel:** gastvrij iemand onthalen, hoe doe jij dat? Hoe doen ze dat in andere culturen?
- **Sleutels:** voor wie zet jij je deur open, wie laat jij toe? Wie wil jij gastvrij ontvangen?

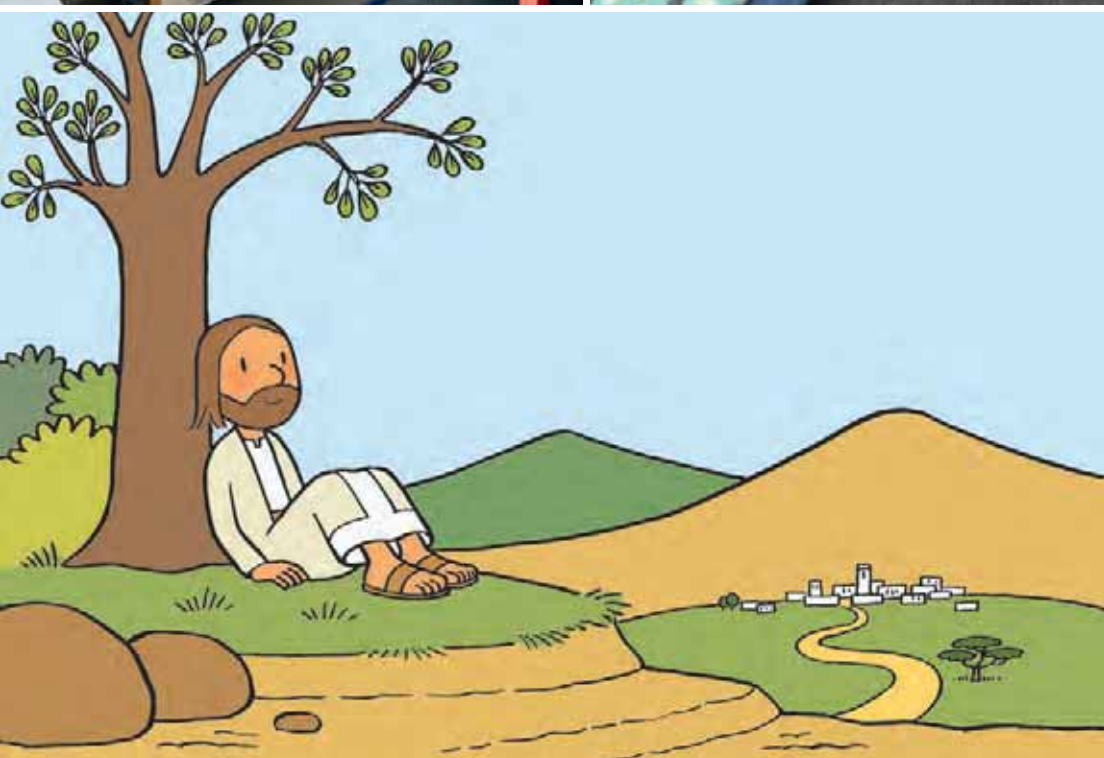

- **Spiegels:** Kijk eens in de spiegel. Kijk eens naar jezelf. Wat deed je goed en fout? Nodig de kinderen uit en zeg dat je iemand heel bijzonder hebt meegebracht. Vertel aan de kinderen dat ze die persoon zeker kennen. Zouden ze kunnen raden wie het is? Zet de kinderen voor een spiegel en vertel wie je ziet, vertel over die bijzondere persoon voor je. Laat de kinderen bewegen voor de spiegels. Ga naar de kinderen. Spreek hen aan en vertel wat je zo mooi vindt aan elk kind, wat hem of haar zo typisch maakt. Zorg dat je ook oog hebt voor de kinderen van andere klassen. Dit maakt het ook heel bijzonder. Deze activiteit kun je ook door de kinderen zelf laten doen. De kinderen moeten dan zelf verwoorden wat ze mooi vinden aan een ander kind. Niet alleen het uiterlijk, maar bv. ook de stem, het sierlijk opspringen, de lach ...

- **Mijn rugzakje:** wat zit er in mijn rugzakje van thuis?
Vraag vooraf aan de kinderen ook om een rugzakje mee te brengen. Vraag hun om er een foto van hun dier, hun knuffel, hun (t)huis, hun lievelingskleur ... in te stoppen. Ook foto's van mensen met wie de kinderen op stap gaan in hun leven, mogen erin. De kinderen mogen hun **schoenen** uitdoen bij het betreden van het huishoekje. Als alle kinderen binnen zijn, mogen ze zoeken van wie de schoenen zijn en de juiste rugzak aan elkaar geven. Ze kunnen dan vertellen over zichzelf aan de hand van een foto of materiaal uit de rugzak. Zo leren ze met respect omgaan met elkaar en zien ze dat er verschillende gewoontes zijn. Je kan zo mogelijk ook eens verschillende mensen gastvrij ontvangen: ouders, mensen uit de buurt ...

- Zorg dat de kinderen **een plekje vinden om tot rust te komen**. Ze krijgen de kans om zich even terug te trekken. Je kunt hier ook een link leggen met basisvertrouwen, een veilige cocon. *Waar kun jij thuiskomen, tot rust komen?* Koppel dit ook aan de prent van 'Jezus rust'.

- Je kunt voor sfeer zorgen in het huishoekje met **een lichtjesboom**. Laat de kinderen er foto's inhangen van personen die als een licht zijn voor hen, die hen veiligheid geven. Dit kan uiteraard ook gekoppeld worden aan vaderdag. *Wie is als een vader voor mij?* Je kunt die ook gaan gebruiken als troostboom. Of als lichtpuntje. Laat de kinderen hun lichtpuntje aan elkaar doorgeven. *Wat was jouw lichtpuntje van de dag? Wat was jouw gelukje van de dag?* De kinderen kunnen een Jezusbeeld koppelen aan hun gelukje van de dag.

- Zet eens je venster open en kijk eens naar **de wereld om je heen!** Wat zien we allemaal? Wat gebeurt er allemaal in de wereld? Wat is er in het nieuws? Naar wie kijk je op in de wereld? Welke gewoontes en gebruiken zie je in de wereld? Vraag de kinderen om de wereld van buiten mee naar binnen te brengen door er iets tastbaars van mee naar de klas te brengen. Dat kunnen ze in de kleine 'wereldbollen' stoppen. Zo gaat de wereld rondom hen letterlijk voor hen open.

- **Hier zit je goed!** Neem een oude **stoel** en bestempel met de handen van de kinderen de rug en de zitting. De stoel kan gebruikt worden als ze eens extra het gevoel willen hebben om gedragen te worden, om ondersteund te worden als het niet goed gaat. Je kunt de stoel ook gebruiken in betekenis van '**ik draag je op handen**'. Dit kan om iemand eens speciaal in de kijker te zetten, bv. tijdens een verjaardag. Je kunt dit dan gaan verbinden met 'Wie draagt Jezus op handen?'

2. Verbinden in de winkel

Kernwoorden

- Wat heb je te bieden?
- Hoeveel kost het?
- Keuzes maken
- Verlangen
- Afwachten
- Eerlijk verdelen

Jezusbeelden en Bijbelverhalen

- Jezus deelt met mensen
- Jezus droomt van een betere wereld
- Jezus is eerlijk
- Jezus kan boos zijn
- Jezus in de tempel

Mogelijke materialen en activiteiten om de hoek te verrijken

- Sjaals, een warm dekentje. De kinderen mogen **iets verwarmends** kopen voor iemand anders. Ze kunnen elkaar letterlijk warm maken, verwarmen, omarmen ...
- **Handschoenen.** Laat hen de handschoenen gebruiken om elkaar een massage te geven.
- **Sokken.** Op kousenvoetjes naar ergens gaan, samen, voorzichtig. Je kunt een doos zetten met verschillende soorten sokken. Doe eens een sokkenmassage met z'n tweeën.

Wanneer een kind aangeeft dat hij of zij nood heeft aan verbondenheid of wanneer een kind ziet dat een ander kind nood heeft aan samenkomen, kun je letterlijk de kinderen naar elkaar laten stappen. Dit kunt u visueel maken door de sokjes.

Het ene kind neemt een paar sokjes uit de doos en stapt naar het andere kind. Zo kunnen ze een paar vormen en elkaar nabij zijn.

- **Kralen, kettingen, juwelen.** Je bent een deeltje van de ketting, ook jij hoort erbij! Ik laat je schitteren.

- **Schoenen. In iemands schoenen staan.** Laat de kinderen verschillende soorten schoenen meebrengen. Ze mogen nu eens in elkaars schoenen staan en tonen wat de ander zo bijzonder maakt.

Versier een paar grote schoenen of sandalen zoals in de Bijbelverhalen.

Trek eens je stoute schoenen aan! Laat de kinderen eens met die schoenen of sandalen rondstappen naar andere vriendjes om bijvoorbeeld sorry te zeggen, om samen op pad te gaan met andere kinderen. Je kunt ook iedere dag een kindje van de dag kiezen, door bv. een symbool of een foto te trekken. Het ene kind stapt dan naar het andere toe en kan dan iets voor hem doen.

Laat de kinderen een (oude) schoen meebrengen van mama, papa of van mensen die hen nauw aan het hart liggen. Dit is afhankelijk van aan wie ze de schoen willen geven.

Laat hen de schoen beschilderen met goudverf. Bevestig de schoen op een houten blok, een kasseisteen of een tegel.

- De kinderen kunnen **samen op weg** gaan, elkaar beschermen, elkaar verwarmen, bij elkaar schuilen ... Er kan ook **een mantel** gehangen worden aan de klaskapstok. Die kun je in de klas zetten of in de huishoek. Laat de kinderen in de jaszakken foto's stoppen van mensen met wie ze op pad gaan of willen gaan. **Welke mensen zijn voorbeelden voor ons?** Welke mensen zijn nu de 'Jezusfiguren'? Dit kunnen personen zijn van hun directe leefomgeving. Koppel dit ook aan nieuws uit de wereld. Stop in de jaszakken tekeningen van Jezus die op weg ging met mensen.

© Margot Kumeling

© An De Clerck

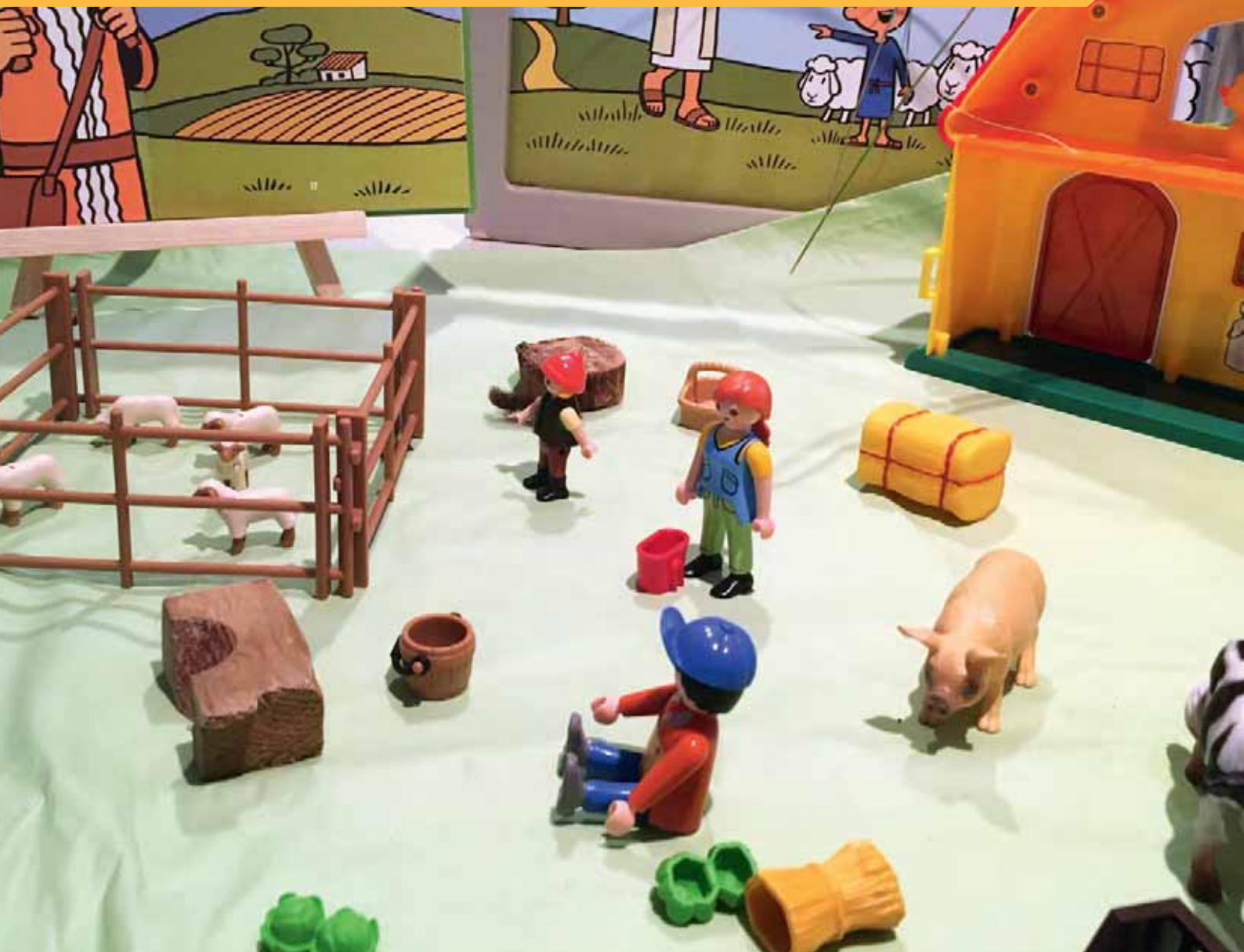
- **Kleding op een kapstok. Wie geeft er mij houvast?** Laat de kinderen op een T-shirt tekenen wie hen houvast geeft of wie ze graag bij zich hebben. Ze kunnen dit ook aantrekken om troost te vinden. Bijvoorbeeld als ze mama of papa missen. Of neem vooraf een foto van elk kind en strijk die op een T-shirt. (Laat de kinderen zelf een T-shirt meebrengen.)

Zorg voor een paspop of een kapstok waarop je per dag een **T-shirt** van een kind gaat hangen. Of zorg voor een rekje waarop de verschillende T-shirts hangen. Je kunt dan iedere dag één kapstok nemen of een T-Shirt bij een paspop aandoen. Doe het T-shirt van het kind dat je in de kijker wilt zetten, aan bij de paspop. Zet een spiegel bij de paspop. Laat het kind in de spiegel kijken. Nu ontdekt het kind zijn T-shirt. Je kunt nu verwoorden wat er zo bijzonder aan is.

- **Verschillende soorten brillen** met verschillende gekleurde glazen. Laat de kinderen eens door de verschillende brillen kijken. Wat zien ze? De kinderen mogen een bril kiezen afhankelijk van hoe ze zich voelen. Zwart: ik kijk fout, roze: ik zie alles leuk, geel: ik zie alles blij en vrolijk, zonnebril: ik werd verblind. Hang eventueel foto's met bepaalde situaties op in een zaal. De kinderen mogen een passende bril nemen en ernaartoe stappen. De kinderen kunnen ook vooraf een prent nemen en dan een passende bril opzetten.

Zorg voor brillen met donkere glazen of brillen waar je niet zo goed door kunt kijken. Laat andere kinderen de kinderen met die brillen begeleiden.

3. Verbinden in de bouwhoek

Kernwoorden

- Samen bouwen
- Bruggen bouwen
- Een huis om in te schuilen
- Een veilige thuis
- Thuiskomen
- Bouwen aan een leuk schooljaar

Jezusbeelden en Bijbelverhalen

- Jezus beschermt mensen
- Het huis op de rots
- De goede herder

Mogelijke materialen en activiteiten om de hoek te verrijken

- **Materialen om te bouwen**, stokjes, plankjes, bakstenen, Lego- of Duploblokken, beeldjes, figuren.
- **Bouwblokken**. Ieder kind brengt een bouwblok aan op een grote bouwplaat. We bouwen aan een leuke klas, een nieuw schooljaar ... *Op wie kun jij bouwen? Welke persoon is voor jou belangrijk in je leven? Wie helpt je? Wie is voor jou een rots in de branding? Bruggen bouwen: we gaan samen bouwen, we komen naar elkaar toe ...*
- **Kiezelsteentjes**: we gaan ons steentje bijdragen. Verstopt steentjes in een zandbak. Laat de kinderen graven, eventueel met een kraan. Laat hen de steentjes eruit halen. Je kunt de steentjes in een oasiskrans duwen of in een vaasje leggen. We dragen allemaal een steentje bij. De vaas kun je nog vullen met water. Steek een drijfkaars aan.
- Allerlei **doeken** en materialen om huizen te bouwen. Bij wie wil jij schuilen? Waar wil jij je tent opslaan?
- **Touwen**. Geef aan de kinderen een touw. Laat hen een touw in de knoop leggen. We zitten in de knoop. Kijk de knoop kan niet meer los. Wanneer heb jij al eens in de knoop gezeten met jezelf? Wat voelde je dan? Laat de kinderen een touw nemen en het ophangen als ze in de knoop liggen met zichzelf, als ze het eens moeilijk hebben.
- **Schakels** om te bouwen, te verbinden. Je bent een deeltje van de ketting. Jullie horen er allemaal bij. Laat de kinderen verschillende kleine schakels aan de grote hoepel rijgen. Je kunt aan een grote hoepel een foto hangen van een persoon waarmee we ons verbonden voelen. We hangen er allemaal kleine schakels bij. Je kunt ook één grote ketting rijgen. Laat alle kinderen een schakel kiezen. Je kunt er hun symbool, naam of foto aan hangen. We horen er allemaal bij, aan één grote ketting. Je kunt met die ketting ook rondstappen, als houvast. Je bent een belangrijke schakel in mijn leven, in mijn klas! Zonder jou mis ik een stukje.

© An De Clerck

© An De Clerck

© An De Clerck

4. Verbinden in de leeshoek

Kernwoorden

- Samen genieten
- Luisteren
- Wat heb ik te vertellen?

Jezusbeelden en Bijbelverhalen

- Jezus vertelt mooie verhalen
- Jezus maakt je rustig
- Jezus leert mensen over God
- Jezus luistert
- Jezus bidt / praat met God
- Alle Bijbelverhalen kunnen hier

Mogelijke materialen en activiteiten om de hoek te verrijken

- Verschillende (gelamineerde) prenten van **Bijbelplaten**. De kinderen kunnen nu materialen zoeken die ze herkennen en die er dan op leggen. Ze kunnen de prenten naspelen.
- **Brugverhalen**. Zorg voor prentenboeken die matchen met een Bijbelverhaal of een Jezusbeeld. Je kunt een prentenboek vertellen en de kinderen kunnen dan een Jezusbeeld of een stukje van een Bijbelverhaal erbij laten aansluiten.
- **Bijbelverhalen** met prenten: staan die ook in de boekenhoek?
- **Prentenboeken in andere talen**
- **Bijbels**
- **De Koran**
- **Luisterverhalen**
- Materialen die verwijzen naar **handelingen** uit de Bijbelverhalen
- **Bijbelverhalen** kun je overal vertellen. Ga zeker ook eens naar **buiten**. Neem een Bijbelverhaal uit je bib en ga met enkele kinderen naar buiten of naar een andere hoek om het Bijbelverhaal te vertellen.

© An De Clerck

- **Verteltassen** over een Bijbelverhaal. Zorg voor een (stoffen) tas. Strijk daar een prent van het Bijbelverhaal dat in de zak zit, op of hang een kaartje met de prent aan de stoffen zak. Zorg voor materiaal dat bij het Bijbelverhaal past.

Jezus nodigt de vissers uit. In de verteltas kunnen vissen en hengels zitten om te vissen. Zorg ook voor rustige zeemuziek, een boot, tekenmateriaal ... De kinderen kunnen zichzelf tekenen en in de boot zetten.

© Margot Kuneling

© An De Clerck

© An De Clerck

De parabel van het feest (De onwillige genodigden), Jezus deelt met mensen, De broodvermenigvuldiging ... Zorg voor materialen om samen **de tafel** te dekken. **Brood** om te delen.

© An De Clerck

© Chris Beelen

- Maak een **verteljas**. De kinderen kunnen een beeld of voorwerp uit de jas halen en dit vasthouden terwijl je een verhaal vertelt. De kinderen mogen na het vertellen een prent uit de verteljas halen. Kunnen ze vinden waar die bij hoort in het bijbelboekje? Bv. een tekening of foto van een schaap of een herder hoort bij 'De goede herder'.

- Maak met de kinderen **een eigen bijbelboekje** voor in de klas of voor bij de kinderen thuis. Neem de tekening 'Jezus vertelt mooie verhalen' als cover van het boekje. Kleef elke keer als u een verhaal vertelt een prent van dat Bijbelverhaal in het bijbelboekje. Laat de kinderen ook bij elk Bijbelverhaal iets van het verhaal in het bijbelboekje tekenen. Je kunt ook foto's laten kleven waarvan zij vinden dat ze matchen met het Bijbelverhaal. Zo past een foto van een kind dat een ander kind verzorgt in de huishoek bij de bijbelprent van de vriendelijke helper (de Barmhartige Samaritaan). Het mogen ook echte voorwerpen zijn, bv. een pleister (verzorgen) of een zakdoekje (troosten).

5. Verbinden in de muziekhoeek

Kernwoorden

- Wat hoor ik?
- Luister eens om je heen.
- Ik luister naar jou.
- Luister jij naar mij?
- Stilte
- Daar zit muziek in.
- Ik dans voor Jou.
- Ik zing het uit.
- Ik voel mij blij, bang, boos, verdrietig bij deze muziek.
- Applaus voor jou!

Jezusbeelden en Bijbelverhalen

- Storm op het meer
- Jezus maakt je rustig
- Jezus bidt tot God (een gebed zingen)
- Jona
- De ark van Noach

Mogelijke materialen en activiteiten om de hoek te verrijken

© Margot Kumeling

- Maak een **regenbuis** en gebruik die om de kinderen tot rust te laten komen.

© An De Clerck

- Een **zandloper**: ik maak het rustig. Ik maak het stil. Ik wil even tot rust komen. Laat je me even tot rust komen?
- Zet een **schaal met water** in het midden. De kinderen kijken naar het water, naar de kringen in het water en luisteren naar het geluid van het kabbelen ...

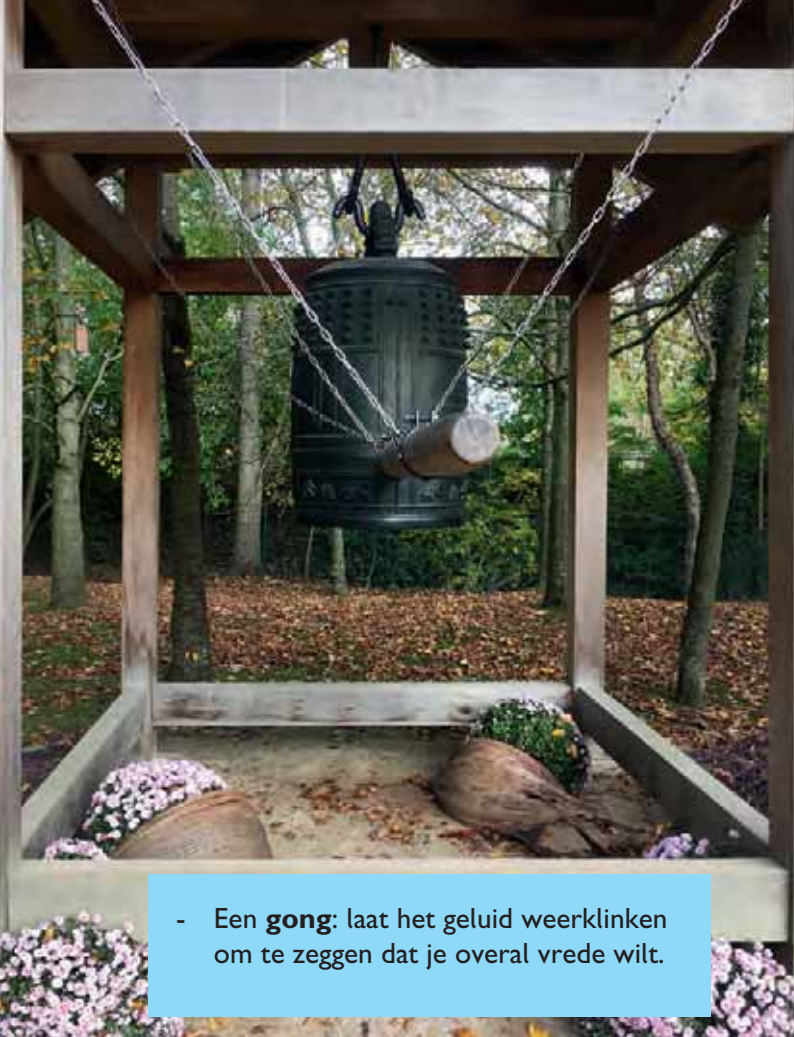
© Margot Kumeling

- **Geluiden om ons heen**: leg eens je oor tegen een boom, stap eens naar buiten of breng de geluiden mee naar binnen: vogels die fluiten, het lachen van mensen, regen en watergeluiden ... Verwondering en bewondering, wat roept dit op?

© Chris Beelen

- **Ik klap voor jou**, ik geef je een applaus! Wat heb jij dat goed gedaan! Waw, super van jou! Dit kan ook bij de intrede van Jezus op Palmzondag.

- Een **gong**: laat het geluid weerklinken om te zeggen dat je overal vrede wilt.

© An De Clerck

- **Klankstaven** in het bos

© An De Clerck

© Margot Kummeling

- Luister eens naar een **gospel**, naar kerkgezangen.
- Een **klankschaaltje**.

- Gebruik **muziekinstrumenten** om het **Bijbelverhaal** kracht bij te zetten. Bv. een regenbuis, een windvanger, een oceaantrommel, lopend water, kokosnoten voor voetstappen ... Je kunt ook muziek gebruiken en de kinderen met doeken enkele gevoelens laten weergeven. Bv. Storm op het meer: laat hen fel met de doeken bewegen bij angst, laat hen rustig bewegen bij rust, veiligheid ...

6. Verbinden in de natuur

Kernwoorden

- Zaadjes: ze zijn heel klein maar hebben een bijzondere groeikracht
- Zaaïen
- Water: nodig, verfrissend en gezond
- Luisteren naar de geluiden buiten (een schelp gebruiken).
- Kinderyoga: een groeiend zaadje
- Groeien
- Verwondering
- Ik kijk, luister, voel om me heen.
- Samen onderweg, samen op stap

Jezusbeelden en Bijbelverhalen

- De zaaier
- Het mosterdzaadje
- Jezus beschermt mensen
- Jezus helpt mensen groeien
- Het scheppingsverhaal
- Met Jezus op weg ...
- In de voetsporen van Jezus
- Jezus en zijn vrienden.
- De Emmaüsgangers
- Inspirerende figuren volgen, bv. Franciscus, Pater Damiaan ...

Mogelijke materialen en activiteiten om de hoek te verrijken

- **Ik laat je groeien.** Laat de kinderen neerzitten op de grond. Ga rond met een gieter, een plantenspuit, een kersenpitkussentje (warmte door de zon) ... We laten elkaar groeien door liefde te geven aan elkaar, een aanraking, een hand ... Zo kunnen we verder groeien.
- Laat de kinderen een **groeibloem** knutselen: *waar kan ik nog in groeien?*
- **Zaaien.** *Wat ga je zaaien?* Laat de kinderen van thuis een potje meebrengen met wat aarde. In de klas gaan we die allemaal mengen in één grote zaaibak.

© An De Clerck

- **Jezus op weg met zijn vrienden.** *Wie volg jij? Welke weg volg jij? Wie geeft je richting in je leven? Wie helpt je? Wie is je grote vriend? Met wie wil jij op weg, met wie wil jij stappen?* Laat ook Jezus met ons meegaan. Hij kan ons goed de weg wijzen.
- **Leg foto's van paden** die niet zo evident zijn om over te stappen: een pad met hobbelige stenen, een pad dat doodloopt, een pad dat omhoog loopt ... *Waar wil jij naartoe? Heb jij ook al op een weg gestapt die moeilijk liep?* Vertel.
- **Zandroller:** Maak een spoor bv. in de zandbak of op een zeil met zand op. Zet er foto's in van mensen met wie je graag op pad wilt gaan.
- Maak een **buitenparcours** dat de kinderen moeten volgen.

Zorg voor **wegwijzers**. Welke richting gaan we uit? Op iedere stopplaats, aan iedere wegwijzer kun je voor een activiteit zorgen. Bijvoorbeeld:

Wegwijzer 1: Kijk eens om je heen. Laat de kinderen tekenen wat ze zien op een krijtbordje, op een tekenblok ...

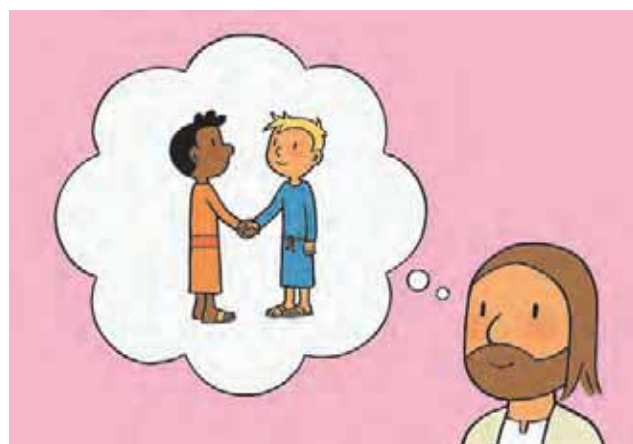
Wegwijzer 2: de tekening van 'Jezus rust'. Laat de kinderen een plekje kiezen. Wat horen ze om zich heen?

Wegwijzer 3: de tekening van 'Jezus gaat op weg met mensen'. Laat de kinderen in een groepje op blote voeten door het gras lopen.

Wegwijzer 4: een tekening van het Bijbelverhaal van de zaaier. Vertel het Bijbelverhaal van de zaaier.

Wegwijzer 5: een foto van een zaaier die zaait. De kinderen mogen in een eigen potje zaaien. Dit kan een plaatsje krijgen in de klas.

- **Wolken.** Laat de kinderen op hun rug liggen en naar de wolken kijken. Laat hun verbeelding maar spreken. Heb oog voor de bewondering en verwondering. Je kunt hier ook werken met 'ik ben in de wolken'. Wat maakt mij blij? Laat de kinderen het tekenen, verwoorden. Koppel het aan het Jezusbeeld 'Jezus droomt van een betere wereld'.

© ill. Jan Heylen

- Een **wasknijper**. Geef aan de kinderen een wasknijper. Laat hen op stap gaan. *Wat wil jij bewaren? Wat vind jij mooi?* Laat de kinderen in de klas alle mooie dingen ophangen aan een waslijn. Je kunt dit ook combineren met de gebedsvlaggetjes.
- Voor we naar buiten gaan en zeker als de zon schijnt, moeten we ons beschermen. Want te veel zon is ook niet goed. Terwijl je de kinderen insmeert of ze elkaar laat insmeren met

zonnecrème, kun je vertellen tegen wat we ons nog allemaal moeten **beschermen**. Je kunt een **grote zon** ophangen in de klas. De zonnestralen kunnen de genietmomenten zijn van de kinderen. Aan de achterkant van de zonnestralen kun je hen laten tekenen tegen wat we ons allemaal moeten beschermen. Je kunt hen er ook foto's van laten kleven.

© An De Clerck

- Een **ladder**: ik kijk uit naar jou. Zorg voor een ladder die tegen een boom staat. Laat een kind voorzichtig op de ladder klauteren. Geef hem zo mogelijk een (zelfgemaakte) verrekijker. Spreek vooraf af met het kind dat er iemand op hem zal afstappen. Als hij de persoon ziet, mag hij die roepen. Samen gaan ze dan verder.

© An De Clerck

- Zorg voor **nestkastjes**. Stop er verschillende geluiden in. Laat de kinderen genieten van de verwondering. Je kunt ook werken met gesproken boodschappen. Je kunt er situaties onder laten hangen.

- Laat de kinderen aan hun huishoekje een **bloembakje** vullen met geplukte bloemetjes van buiten. Je kunt er ook altijd een foto bij zetten van wie jij in de bloemetjes wilt zetten of van iemand aan wie jij denkt. Maak ook eens de verbinding met Allerheiligen: mensen brengen bloemen. Of ze fleuren een foto in een kader van iemand die hen nauw aan het hart ligt of die ze niet willen vergeten, op met bloemetjes.

© An De Clerck

- **Wie zet jij vandaag in de bloemetjes?** Je kunt per dag enkele kinderen een tekening laten maken van wie ze in de bloemen willen zetten. Voor wie hebben ze oog? Over wie gaan ze extra praten? Dit kunnen kinderen van de klas zijn, maar ook familie van de kinderen. Of gewoon mensen die het verdienen om eens in de bloemetjes gezet te worden.

- Geef de kinderen een **klein kader**. Haal de binnenkant eruit. Laat hen rondstappen en iets dat ze mooi vinden inkaderen. Daar kan een foto van genomen worden. (Of een kind neemt een foto.) Je kunt de kaders ook gebruiken om de huishoek te verrijken.

© An De Clerck

- **Welk spoor volg jij?
Wie wil jij volgen?**

Maak een spoor met voetstappen van de kinderen. Je kunt ook voor een gids zorgen die de kinderen gaat meenemen. De gids wijst nu de weg.

Laat de kinderen vooraf op wegwijzers tekenen wie ze graag willen volgen, naar wie ze opkijken. Dat kan familie zijn, een vriendje, mensen uit de buurt. Ga met de kinderen op stap. Stop bij de wegwijzer. Laat de kinderen raden bij wie die wegwijzer hoort. Eenmaal geraden, mag het kind zijn of haar verhaal vertellen. Het zou natuurlijk leuk zijn als je bij de wegwijzers echte personen kunt zetten. De voetsporen kunnen dan van die persoon zijn. Je kunt dan vooraf een plannetje maken met een richting die de kinderen moeten uitgaan. Zo kunnen ze verschillende parcours afleggen in kleine groepjes met verschillende gidsen.

- **Samen in de boot,**

we gaan ervoor! Wie staat aan het roer, wie neemt het voortouw? Wie vertrouwt je om mee in de boot te gaan? *Op mij kun je vertrouwen, zei Jezus, ga je mee met Mij?*

© An De Clerck

© An De Clerck

- **Ieder kind is bijzonder, een echte ster!**
Je kunt iedereen laten schitteren: kinderen, ouders, burens, personeel van de school ...

Met dank aan Ges.Vrije Kleuterschool De Kangoeroe in Watervliet en directie Kelly Callewaert voor de gastvrijheid. Heel wat foto's in 'Verbinden in alle hoeken' werden op deze school genomen.

Hoe kun je de speel- en leerzones verrijken met godsdienst bij jonge kinderen?

In **Verbinden in alle hoeken** kun je een rijkdom aan ideeën vinden die levensbeschouwelijke, religieuze en/of godsdienstige groeikansen bieden doorheen verschillende speel- en leerzones in de klasomgeving. Zo kun je gaan verbinden in de huishoek / aan tafel, in de winkel, in de bouwhoek, in de leeshoek, in muziekhoeke en in de natuur. De vele voorbeelden ter inspiratie sluiten nauw aan bij de leef- en belevingswereld van jonge kinderen. Al spelend en ontdekkend kunnen ze zelf aan de slag gaan.

Leren leuker maken en leuke dingen leerrijk

Wat als leren altijd leuk zou zijn? Wat als spelen altijd leerrijk zou zijn? Uitgeverij Averbode wil meewerken aan een wereld waarin alles wat leuk, leerrijk is. En alles wat leerrijk, leuk is. Want als leerrijke dingen leuk zijn en leuke dingen leerrijk, dan wil je altijd en overal leren. Naomi, Simon en Samuel, de bijbehorende Magazines en leermiddelen ondersteunen dan ook de geloofsopvoeding van (jonge) kinderen en jongeren op een speelse, actieve en eigentijdse manier.

EB/536-1/012022
D/2022/1.123/006
ISBN 978-2-8081-3754-6